

Secció I.- COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

I.- Disposicions generals

Presidència del Govern

Llei 8/1990, de dia 28 de juny, sobre la Compilació del dret civil de Balears.

EL PRESIDENT DE LA COMUNITAT AUTONOMA
DE LES ILLES BALEARS

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de les Illes Balears a aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que s'estableix a l'article 27.2 de l'Estatut d'Autonomia, tenc a bé de promulgar la següent

L.I.EI

LLEI SOBRE LA COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE BALEARS

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Els principis en què s'inspirà la Constitució espanyola de finals del 1978 provocaren la inadaptació a aquesta de certes institucions pròpies del nostre Dret civil. Per a fer-ne l'actualització, per R.D. 1007/81, de 22 de maig, s'encomanà, en plena etapa pre-autonòmica, al Consell General Interinsular, la posada al dia de la Comissió de Juristes de Balears a què feia referència el R.D. 1196/77, de 23 d'abril, per a la conservació, la modificació i el desenvolupament del Dret civil de les Illes, d'acord amb el que es preveu a l'article 149.1.8è del text constitucional, la competència del qual era, mentre no s'hagués aprovat l'Estatut d'Autonomia, d'elaborar els avantprojectes d'Interès sobre el Dret civil foral o especial per a elevar-los al Ministeri de Justícia, després d'haver-los lliurat formalment al Consell General Interinsular. El mateix R.D., a la Disposició Transitòria Única, establia que la dita Comissió de Juristes n'acomodaria el funcionament a les previsions de l'Estatut d'Autonomia de Balears, en el moment en què aquest s'aprovàs.

Havent-se aprovat l'Estatut, per la Llei Orgànica 2/1983, de 25 de febrer, i no havent acabat la Comissió de Juristes la tasca encomanada, el Consell de Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, a la sessió tinguda dia 24 de novembre del 1983, adoptà l'acord de ratificar l'encàrrec que se li havia fet pel R.D. 1007/81 esmentat d'elaborar un avantprojecte de revisió de la Compilació de Dret Civil Especial de Balears de dia 19 d'abril del 1961, a fi d'atendre la urgent necessitat d'adaptar a la Constitució certes institucions civils, sense perjudici de les modificacions tècniques que es considerin d'interès, atesa l'experiència acumulada al llarg dels més de vint anys transcorreguts d'ençà que entrà en vigor, per fer-ne posteriorment l'elevació i el lliurament a la Comunitat Autònoma.

A fi d'acomplir la tasca encomanada, la Comissió va haver de partir necessàriament d'una sèrie de punts previs indefugibles, com els següents: el de procurar -en frase feliç de l'Exposició de Motius de la Llei de 19 d'abril del 1961- una adaptació a "la realitat social arrelada secularment a la consciència jurídica del país", el d'atendre a la conveniència i l'arrelament de les institucions, el d'actualitzar els preceptes amb el consegüent retoc de l'articulat, el de corregir insuficiències o omissions normatives, el de reduir la regulació de determinades matèries a uns principis generals d'ampli espectre i el de tractar d'evitar al màxim dogmatismes innecessaris.

Havent finalitzat la comesa, la Comissió Compiladora de Juristes de Balears presentà al Govern de la Comunitat Autònoma una proposta de revisió de la Compilació aprovada per la Llei 5/1961, de 19 d'abril.

Les reformes comencen al títol o a la rúbrica de la Compilació, ja que s'ha considerat oportú de suprimir-ne el qualificatiu d'"especial", que adjectivava el nostre Dret Civil, i de parlar, simplement, de "COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE BALEARS". Avui dia, després de l'entrada en vigor de la Constitució, els Drets Civils de les diferents regions o nacionalitats no suposen un Dret constituït per normes d'excepció enfront de les del Codi Civil, sinó senzillament, un Dret diferent: són el Dret comú que té vigència prioritària a les respectives circumscripcions territorials. Així s'ha posat de relleu per la doctrina i a les Conclusions del Congrés Nacional de Jurisconsults espanyols sobre "Els Drets Civils Territorials a la Constitució", que va tenir lloc a Saragossa a finals d'octubre del 1981.

S'ha mantengut, emperò, l'estructura del text compilat i, per tant, la subdivisió en un Títol Preliminar i tres Llibres, que contenen successivament les disposicions aplicables a Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera. Així mateix, s'ha de dir que s'han encaixat les modificacions a l'articulat vigent, posant esment de no afegir nous articles ni de deixar-ne cap sense contingut.

Dins el TÍTOL PRELIMINAR, a l'article primer, es precisa la preferència del Dret Civil propi en relació amb el Codi Civil i amb les altres Lleis estatals, d'acord amb el que s'estableix a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia, i es deixen intocades, com era de rigor, aquelles normes civils que són competència exclusiva de l'Estat (article 149 de la Constitució). S'amplia el contingut del paràgraf 2 de l'actual article 2, en el sentit que el nostre Dret no tan sols s'ha d'interpretar, sinó que s'ha d'integrar prenent en consideració els principis que l'informen, així com les lleis, els costums, la jurisprudència i la doctrina que encarnen la tradició jurídica de cadascuna de les illes. I, per últim, es perfil·la que l'aplicació supletòria del Codi Civil i de les altres lleis civils estatals, per manca de lleis i de costums propis, solament pot tenir lloc quan el contingut d'aquests no topi amb els principis de l'ordenament jurídic balear. S'ha considerat innecessari reiterar que allò que disposa l'apartat 3 del nou article 1 no ha de tenir aplicació quant a les normes estatals civils de competència exclusiva de l'Estat.

Quant a aquest apartat 3, s'ha d'afegir que recull a l'articulat alguns costums i que els converteix, per tant, en preceptes escrits, però que, indubtablement, hi ha fora de la normativa molts costums a Balears que, per la naturalesa que tenen i per la constant i no interrompuda aplicació, subsisteixen amb validesa i eficàcia plenes a la consciència jurídica del poble i a la realitat social quotidiana. Són, en conseqüència, plenament vigents i no es poden considerar derogats per la Disposició Final Primera d'aquesta Llei, perquè són part de la tradició jurídica de les illes i n'integren l'ordenament jurídic, sempre que no s'oposin als principis generals d'aquest, d'acord amb aquest article 1 que així es justifica. Entre aquests costums s'han de destacar els referents a servituds -especialment la de mitgera-, arrendaments rústics i amitges, molts dels quals s'apliquen continuament pels Tribunals de les illes.

Per una altra banda, segons l'Estatut, l'eficàcia de les normes de Dret Civil de la Comunitat Autònoma, dins els propis límits, és determinada naturalment pel territori de cadascuna de les illes de l'arxipèlag i es refereix, sens dubte, a les persones que hi resideixen habitualment, per la qual cosa aquestes han de restar alliberades, lògicament i legalment, de provar-ne el veïnatge civil balear, és a dir, el que pertoca al territori dins el qual la Comunitat Autònoma promulga les pròpies normes amb eficàcia jurídica plena. Per tot això, s'ha fet una nova redacció de l'article 2 de la Compilació, el qual, a més, tot respectant el que s'estableix a l'article 7è de l'Estatut, exceptua de l'eficàcia general territorial esmentada els casos en què, segons el Dret interregional o internacional privat, s'han d'aplicar unes altres normes. En definitiva, i en contra del que fins ara ha passat, no serà necessari de provar la regla, sinó l'excepció.

L'aplicació del nostre Dret civil fora del seu territori s'estableix a les normes generals i, en conseqüència, no s'ha regulat.

EL LLIBRE I conté LES DISPOSICIONS APLICABLES A L'ILLA DE MALLORCA. Comença amb les normes relatives al *règim econòmic matrimonial* i el nou text manté el de *separació de béns* com a règim legal per manca de pacte (article 3.1). No podia ser d'una altra manera, atesos l'arrelament que té en els costums mallorquins, la tradició inveterada i la general acceptació popular, com ho prova el fet que sigui insòlit l'atorgament, per part dels mallorquins, de capítols matrimonials per a pactar règims diferents. No podem oblidar tampoc que, al llarg de la nostra història, el règim de separació de béns ha estat objecte d'un perfeccionament progressiu que provocà la supressió d'institucions que avui es revelen com a injustes i obsoletes com, per exemple, la presumpció muciana i la quarta marital, totes dues eliminades pels compiladors del 1961. Són fites que demostren aquesta progressivitat l'Styl 11 de les Ordinacions de Mossèn Erill del 1344 (en virtut del qual la dona casada mallorquina podia, d'ençà d'aquella antiga època, afermançar el seu marit, amb la qual cosa es deixava sense efecte la vetusta prohibició romana), així com el fet que el dot no ha tingut caràcter obligatori als nostres costums. Atès que, per una altra banda, és també innegable que el règim de separació de béns ha prestat grans serveis a la societat mallorquina, ja que ha permès el ple reconeixement de la capacitat d'obrar de la dona casada, en contraposició amb el que passava fins fa molts pocs anys a la majoria de les regions espanyoles, mantenir-lo com a règim legal supletori era una conseqüència inevitable.

Donant una passa més en la línia de progressivitat demostrada per les nostres tradicions jurídiques en aquesta matèria, s'ha introduït a la normativa projectada una sèrie de modificacions inspirades en la major *protecció de la família* i que, en definitiva, no són més que una conseqüència del principi fonamental de l'obligació dels cònjuges de contribuir al sosteniment de les càrregues del matrimoni.

Desenvolupant aquesta idea, s'ha jutjat procedent de regular el *mode de contribuir a l'aixecament de les càrregues familiars* i s'ha contemplat la possibilitat que l'autoritat judicial adopti mesures encaminades a aconseguir una major rendibilitat o utilitat del patrimoni del cònjuge que no genera recursos (article 4.1.).

A més, i seguint el criteri sustentat per la doctrina i l'exemple del Dret comparat, s'ha recollit el principi general que el matrimoni no suposa cap impediment perquè els *cònjuges puguin fer entre si tota casta de contractes i transmetre's béns i drets per qualsevol títol*. Les accions rescissòries i de nul·litat per simulació suposen armes suficients perquè els creditors perjudicats per negocis jurídics fraudulents entre cònjuges en puguin obtenir la plena satisfacció de les pretensions. No obstant, en contemplació d'aquestes possibles defraudacions, s'articula una presumpció "iuris tantum": la de considerar gratuïta tota transmissió entre cònjuges en cas d'impugnació judicial.

Per últim, cal destacar la modificació substancial de què ha estat objecte la controvertida *presumpció de copropietat de l'article 3.3*. Acceptant el criteri de la doctrina més autoritzada, se n'ha limitat el joc als béns integrants del parament de casa i s'estableix, a més, la conseqüència que, en haver mort un dels cònjuges, aquests béns corresponen en propietat al sobrevivent sense incloure-los-hi a l'haver hereditari (article 3.3.).

Els *principis successoris* romans, tradicionals en el Dret civil balear, varen ser plenament acceptats, com se sap, per la Compilació del 1961 i han estat, en part, complementats al nou text que es proposa, als articles 6 i 7 del qual solament s'han introduït alguns retocs de matís.

El sistema successori romà derivat d'aquests principis, no tan sols resulta un sistema indubtablement lògic d'ordenar la successió per causa de mort, sinó que, malgrat els profunds canvis socials, econòmics i familiars experimentats al llarg dels temps, continua essent avui un sistema que respon degudament a les necessitats i exigències pràctiques actuals i, en conseqüència, i això és el decisiu, funciona bé i amb normalitat a Mallorca i Menorca, i no genera, en la realització diària, problemes que en puguin aconsellar la modificació.

Acceptades per la pràctica constant i per la llei l'essencialitat i la universalitat de la institució de l'hereu testamentari i essent plenament assumida, fins i tot socialment, la preponderància de la voluntat manifestada pel testador sobre les normes generals i abstractes reguladores de la successió "ab intestato" (article 7), els principis successoris romans continuen essent adequats a la manera de contemplar i practicar la successió "mortis causa" per les persones amb veïnatge civil balear mallorquí i menorquí.

En matèria de *donacions universals* (de l'article 8 al 13), s'han intentat d'omplir les nombroses llacunes que presentava el text del 1961 i que la doctrina, reiteradament, havia posat de relleu. El tractament de la institució s'estructura en els cinc articles esmentats, en els quals es tracten successivament els efectes de la disposició derivats de l'aspecte contractual -es precisen els supòsits excepcionals en què queda sense efecte la irrevocabilitat essencial d'aquesta figura jurídica-, els derivats del caràcter successori, la relació d'aquests amb els testaments i els codicils que hagi pogut atorgar el donant, la destinació dels béns i dels drets exclosos de la donació i del règim d'aquesta, els requisits personals i formals i, finalment, la regulació dels elements accidentals, amb especial consideració dels supòsits d'ajornament de l'eficàcia d'aquestes donacions. S'ha tingut cura especial d'evitar que la institució de què es tracta pugui provocar una espècie de mort civil anticipada del donant, raó per la qual, a més d'haver-se autoritzat àmpliament tot tipus de reserves, es confereix al donant la facultat de disposar per acte "inter vivos" dels béns futurs.

Amb aquesta nova regulació que s'ofereix, hi ha fonamentades esperances que les donacions universals recobrin l'auge que tengueren en èpoques passades.

Sobre la base dels principis successoris a què hem al·ludit abans, la Secció 1ª del Capítol III, que té com a rúbrica "*De la institució de l'hereu*", i que comprèn des de l'article 14 al 24, ha estat objecte d'un detingut i profund retoc tècnic.

El *caràcter universal* i, en conseqüència, expansiu i excoent del *títol d'hereu* o hereus testamentaris -el qual es pot atribuir, com estableix ara expressament el paràgraf 2n de l'article 14, encara que el testador no emprí materialment la paraula hereu, sempre que resulti clara la voluntat de conferir a qui s'hagi nomenat la qualitat de successor universal -exigeix i implica les normes relatives a la institució en cosa certa contingudes a l'article 15. Precepte que resol, d'acord amb els principis bàsics del sistema adoptat, l'especial contradicció resultant de la confluència del nomenament universal, inherent al títol d'hereu, i el nomenament singular referit solament a una cosa certa, concreta.

Per una altra banda, el reiterat caràcter universal i expansiu del títol d'hereu, juntament amb el criteri "favor testamenti", exigit pel respecte a la llibertat civil i a l'autonomia de la voluntat del testador fonamenten el principi que no es *pot obrir successió intestada, si hi ha hereu o hereus instituïts pel causant que acceptin l'herència*, els quals, si és el cas, n'incrementaran la quota amb les porcions vacants causades pels hereus que no puguin o no vulguin acceptar-la i també amb les parts de què el testador no hagi disposat, generalment per error o per inadvertència. Així ho estableixen els nous articles 7 i 24. L'increment que regula aquest darrer precepte, fora del camp del dret d'acréixer normal o ordinari, sembla més lògic que es produeixi a favor de les persones instituïdes com a hereus pel testador i que han acceptat l'herència, que no a favor d'altres persones anomenades per la llei, per la via indirecta de successió intestada, a les quals el testador ni tan sols va voler nomenar en l'acte de darrera voluntat.

La repetida expansió de la titularitat universal de l'hereu no tan sols es produeix a l'espai, sinó també en el temps, ja que *qui és hereu ho és sempre* (article 16), per la qual cosa es consideren contradictoris i no posats els termes suspensius i resolutoris, així com també la condició i el mode resolutoris, sense perjudici, per altra banda, d'acceptar plenament el joc de l'herència successiva mitjançant la substitució fideicomissària, si s'estableix expressament, la qual resulta suficient per a atendre adequadament els nomenaments successius, limitats i alternatius que vulgui ordenar el testador (de l'article 25 al 37).

A més del que acabam d'exposar, hem de destacar dins aquesta Secció les modificacions següents:

- La regulació, per primera vegada, a l'article 14, de les *substitucions pupil·lar i exemplar* d'acord amb els precedents romans. Segons aquests precedents, ambdues substitucions comporten la facultat que l'ascendent testí pel menor o incapacitat o en nom d'aquest. D'aquí que els ascendents poden, en el propi testament, nomenar els hereus dels seus descendents, amb la qual cosa és possible d'evitar, a més, que els menors o majors incapacitats substituïts hagin de morir necessàriament intestats. El cas de concurrència de diverses substitucions respecte d'un mateix descendent també es regula expressament.

- *La conversió automàtica en codicil del testament ineficaç* (article 17) enfront del criteri fins ara vigent en què aquesta conversió solament s'obtenia a través d'una clàusula expressa, transformada a la pràctica en clàusula d'estil que no mancava gairebé mai als testaments notaris. Amb aquesta reforma es dóna relleu al respecte a la voluntat manifestada del causant, la qual ha de prevaler tant com sigui possible. També per respecte a la voluntat del causant, en aquest cas presumpta, s'exceptua de conversió formal el testament declarat nul per preterició no intencional de legitmaris.

- Quant a la institució de l'*hereu distribuïdor*, tan peculiar del Dret balear, s'han seguit les línies generals marcades per la Compilació del 1961, encara que s'ha considerat convenient de formular de bell nou tots els preceptes que la regulaven, en un intent d'aconseguir una eficàcia major.

S'estableix ara expressament a l'article 18, que l'encàrrec encomanat pel testador comprèn, d'acord amb l'abundosa jurisprudència, tant les facultats de distribució com les d'elecció. S'accepta

que les llegendes es puguin pagar en doblers, sempre que el testador no ho hagués prohibit i ho hagués disposat així el distribuïdor, la qual cosa probablement donarà més actualitat, flexibilitat i eficàcia pràctica a aquesta interessant institució.

A l'article 19 es disposa que el distribuïdor, en fer la distribució o elecció, ha de manifestar expressament que fa ús d'aquesta facultat.

I es dicten, a fi de no davallar ja a més detalls, a l'article 20, normes més adequades que no al text anterior per a precisar els destinataris del cabdal relicte en el cas que el distribuïdor deixi d'efectuar, per qualsevol causa, la distribució o elecció.

Les novetats que ofereix aquesta Llei quant a les *substitucions fideicomissàries* (de l'article 25 al 37) són escasses. La motivació d'aquestes és l'afany de perfeccionar l'expressió més que no el desig de dur a terme alteracions substantives o de fons, excepció feta, no obstant, de la necessitat d'adaptar la Compilació al principi constitucional de no discriminació en matèria de filiació.

Precisament per aquesta raó s'ha introduït un segon paràgraf a l'article 28 a fi d'*equiparar*, per via de regla general, *els fills matrimonials amb els no matrimonials i amb els adoptius*.

Pel que fa als perfeccionaments tècnics, mereixen destacar-se les variants següents:

- La supressió a l'article 27, del qualificatiu "condicional", la qual cosa s'ha fet amb el propòsit d'evitar equívocs, en tenir present que en Dret successori el "certus an incertus quando", element bàsic de la substitució fideicomissària, té tradicionalment el tractament de condició -tal com es recull al paràgraf 2n del nou article 16-, per la qual cosa ha semblat aconsellable la supressió al·ludida, que, per cert, no ignoraven els antics projectes d'Apèndix.

- L'eliminació de les paraules "la llamada" que, referides a la quarta trebel·liànica, figuren a l'article 29 actual, i que donen idea d'una inseguretat inadmissible en l'apel·latiu de la institució.

- I la inclusió al nou article 30 de tres paràgrafs encaminats a posar de relleu que, tret de manifestació de voluntat en contra del fideicomitent o de substitucions recíproques entre fills i descendents d'aquest, el fiduciari ha de formalitzar inventari i prestar garantia de restitució dels béns fideicomessos. D'aquesta manera s'omple un buit propens a incertituds i susceptible de provocar perjudicis greus.

Es manté, com era de rigor, la institució de la *quarta falcidia* (de l'article 38 al 40), perquè constitueix una conseqüència necessària del principi d'essencialitat de la institució d'hereu, informador, com ja s'ha dit, del Dret successori mallorquí i menorquí. En aquest sentit, s'han respectat les línies generals de la institució i s'hi han introduït, a més de retocs tècnics, algunes normes procedents del Dret romà, vigents sens dubte com a integrants de la tradició jurídica en la matèria, però que, atesa la importància que tenen, s'ha considerat convenient que passin a l'articulat de la Compilació per a una major claredat i un coneixement més fàcil. Aquestes són les que fan referència als pre-llegats, als llegats que no han de ser objecte de reducció i al càlcul de la quarta falcidia en el cas que hi hagi diversos hereus.

Són especialment importants les modificacions que s'introdueixen en el *sistema legitimari* (de l'article 41 al 51). Reforma absolutament imprescindible, no tan sols per a acomodar la regulació d'aquesta matèria a la normativa constitucional, sinó també per la necessitat d'esmenar deficiències, contradiccions i, fins i tot, errors als articles que es modifiquen. A això que hem dit, s'hi ha d'afegir, a més, la conveniència d'omplir llacunes legals -especialment en una institució tan característica del nostre Dret com és la definició- i de recollir, tant com sigui possible, les orientacions i tendències, legals i doctrinals, actuals, amb la qual cosa es dona sortida i solució a les demandes i als problemes d'una societat amb organització socio-econòmica diferent a la que contemplava la Compilació del 1961. Realitat que impulsà algun membre de la Comissió a proposar la supressió de totes les llegendes o a mantenir-ne, com a màxim, la del cònjuge viudo.

Aspectes destacables de la modificació i, per tant, de la nova regulació, són els que contenen les pàgines següents.

Pel que fa a les *persones que acrediten llegendes*, ostenten aquest dret els descendents, pares i cònjuge viudo, s'ha reduït, doncs, als pares en la línia recta ascendent, *s'ha fet desaparèixer la distinció entre parentesc matrimonial i extramatrimonial*; es regula la situació de *fills adoptius*.

Tractant-se d'adopció, es conserva a l'article 44 la mateixa solució que els legisladors del 1961 donaren al problema de les relacions entre els adoptats i els seus pares per naturalesa, en el sentit d'excloure'ls recíprocament com a legitimaris, tret del supòsit -seguit per les legislacions més modernes- que un consort adopti el fill per naturalesa de l'altre.

En matèria de *quotes legítimes*, a l'article 42, *no es modifica la dels descendents* (una tercera part o la meitat de l'haver hereditari, segons el nombre). *Es redueix la llegítima dels pares* a una quarta part d'aquest haver (article 43), amb la qual cosa es facilita la llibertat dispositiva del testador i es possibilita *l'augment dels drets del cònjuge viudo*. També, i respecte dels drets del cònjuge viudo, s'ha suprimit la limitació derivada de la Lex Hac Edictali (anterior article 53), supressió recomanada per raons d'estricta justícia, discordança amb l'actual consciència social i possible inconstitucionalitat.

La preterició i el desheretament no es contemplaven a la regulació objecte de reforma. Això era particularment greu en el nostre Dret successori que gira a l'entorn dels dos principis bàsics ja enumerats que no són al dret supletori: la necessitat de la institució d'hereu per a la validesa del

testament i la incompatibilitat de la successió testada i la intestada. L'aplicació d'aquests dos produïa problemes greus que obligaven, en la majoria dels casos, a una complicada interpretació, sense seguretat raonable en les solucions, a fi de tractar de respectar tant com fos possible la voluntat del testador. A fi de superar aquesta problemàtica es regulen els efectes i les conseqüències del desheretament injust i de la preterició, distingint segons que aquesta sigui errònia o intencional (article 46). Es dóna solució, així mateix, en aquest precepte al problema que planteja al testador la premoriència d'un legitimari descendent, si no té designat substituït.

En el nou article 47 es mantenen les accions que corresponen als legitimaris i se n'elimina la precisió que "aquestes els són atribuïdes en virtut de la qualitat d'hereu", com estableix la regulació actual, la qual cosa suposa un error evident ja que els legitimaris són titulars de determinades accions pel mer fet de ser-ho, siguin o no hereus. Es determina de manera omnicomprensiva el títol pel qual es pot atribuir la llegítima i se'n regula el càlcul amb tota precisió, amb la qual cosa s'omple una llacuna legal i s'eliminen dubtes respecte del significat de l'actual paràgraf 1r de l'article 41. La computació legitimària és, així mateix, objecte de detallada i correcta disciplina.

A destacar també les regles de l'article 48 respecte de la *naturalesa de la llegítima i dels béns adequats per a fer-ne el pagament*. La naturalesa resta fixada com a una "pars bonorum"; d'aquesta manera es respecten els precedents legals i se superen els dubtes que, per les contradiccions que tenia, plantejava la regulació vigent quan es referia a les llegítimes com a part de l'herència i que llavors feia un desenvolupament normatiu de signe contrari a aqueixa afirmació. Es dicten regles per a la valoració dels béns, a realitzar en el moment de pagament de la llegítima, conseqüència necessària de la naturalesa que es predica per aquesta. Finalment, se supera la rigidesa de l'actual reglamentació en el punt concret dels béns adequats per al pagament i el finiment de la llegítima i se'n possibilita el pagament en metàl·lic. Aquesta solució, ja apuntada al Projecte d'Apèndix del 1920, és desitjada per molts de testadors i d'hereus i es considera que contribuirà a la conservació del patrimoni familiar i que evitarà l'atomització que la vigent normativa comportava. Per als supòsits de pagament en metàl·lic, s'estableixen les mesures adequades per a la defensa i protecció dels drets dels legitimaris.

Una institució que clamava una reforma en profunditat era la *definició*, tan arrelada en el nostre Dret i, tanmateix, pràcticament òrfena de regulació. En els projectats articles 50 i 51, se'n precisen el concepte, la naturalesa, els requisits (personals, reals i formals), i, molt especialment, els efectes. Igual com en matèria de donacions universals, s'espera que la nova normativa ajudarà a revitalitzar aquesta institució secular que pot ser el marc adequat per a la solució de múltiples problemes familiars.

A l'article 52 es postula una reforma encaminada a la simplificació de formalitats en els testaments notariais, com és ara: supressió dels testimonis instrumentals, i possibilitat que aquèstos, en cas necessari, siguin els empleats del Notari.

La tesi de la vigència a Mallorca del Codi civil en matèria de *successió "ab intestato"*, havent superat l'intent de tornar a introduir el Dret romà justinià pel Projecte del 1949, és evident i no s'ha considerat convenient de canviar de criteri, tenint en compte l'arrelament de la solució jurisprudencial i els quasi trenta anys d'aplicació de la Compilació. En aquest sentit l'article 53 projectat fa seu l'ordre successori intestat establert al Codi Civil esmentat i, atès que -com es determina a la Disposició Final Segona reformada- les remissions que fa aquesta Compilació a les disposicions del Codi es consideren fetes a la redacció actual, no s'ha fet més que incorporar al nostre Dret les normes de la Llei 11/1981, de 13 de maig, modificadora del Codi Civil, entre d'altres, en aquest punt. Això suposa la preferència del cònjuge viudo a tots els col·laterals. Culmina així una reforma successòria que es caracteritza per l'augment substancial dels drets del consort "superstite", molt d'acord amb el nou concepte de família.

El Títol III (de l'article 54 al 63), relatiu als *drets reals*, veu modificada la major part de preceptes, dels quals, no obstant, es respecten, per una banda, l'article 54 (relatiu a l'estatge) i, per una altra, els articles 59 i 61 (aplicables als censos). El primer, perquè el caràcter descriptiu convé al contingut consuetudinari del dret de què es tracta, sense tancar el pas -per la via de remissió al dret d'habitació del Codi Civil- a l'autonomia de la voluntat expressada al títol constitutiu. Els altres dos, perquè, recollint la tradició plasmada als Projectes d'Apèndix successius, no necessiten reforma en la mesura que responen a les exigències de la regulació dels censos i de l'alou. Regulació que, per l'anacronisme evident d'aquests drets, no sembla oportú de completar sinó, simplement, de matisar o d'aclarir en allò que sigui estrictament necessari, tot esperant una possible futura llei del nostre Parlament, a la qual s'hauran de ponderar, en qualsevol cas, les exigències constitucionals d'igualtat, justícia i respecte a la propietat privada.

La resta de l'articulat ha sofert modificacions -qualificables, unes, de simples retocs tècnics, i altres, de substancials- exigides totes elles per l'opinió explícitament reiterada dels juristes mallorquins, més que no per l'adaptació obligada de la Compilació a la Constitució.

Al grup dels *retocs tècnics* s'inclouen no tan sols les rectificacions gramaticals del paràgraf 1r de l'article 55 i de l'article 56, sinó també les innovacions que, en raó de la identitat essencial de l'alou i el cens emfitèutic (particularment quan el censalista té dret de lluïsmes), s'introdueixen al paràgraf 2n de l'article 55 esmentat, amb la qual cosa s'omplen les llacunes del text anterior, que únicament feia referència a la redempció de l'alou i n'oblidava qualsevol altre aspecte del règim jurídic. Ehcaxen també en aquest grup les modificacions de l'article 57, que deixa de ser contradictori i incompatible amb el nou article 63, pel que fa a la determinació de la quantia del capital de redempció de censos i alous, respectivament.

Dins d'aquest mateix tipus de reformes substancials s'han d'inventariar, a més, les dels articles 55 i 60. La del primer, perquè *exclou en matèria de censos, alous i d'altres drets de naturalesa anàloga l'aplicació dels drets de tempteig i retracte* previnguts als articles 1636 a 1642 del Codi civil, per-

què s'entén que no integren l'essència de les institucions de què es tracta i que, així, es completa i reforça la reforma, ja vigent, de l'article 63. I la del segon, perquè proclama, per als censos i les pensions d'aquests i per als alous, l'*universal principi de la prescriptibilitat*.

Amb aquestes propostes consideram que hem donat curs a l'opinió unànime dels juristes i que hem convertit en realitat el sentiment majoritari de la societat mallorquina. Opinió i sentiment que provoquen, com a corol·lari, la modificació de l'article 62 (del qual se suprimeix, per obvi, l'actual paràgraf 3r) i la bilateralització de l'article 58, quant a "firma" del pagament de les pensions.

Del Llibre II, que conté les DISPOSICIONS APLICABLES A L'ILLA DE MENORCA, se n'ha perfeccionat la redacció dels dos únics articles.

De l'article 64 s'ha eliminat l'exigència, tan fora de lloc, que el cultivador ha de ser el "cap de família" i s'ha precisat que el cultivador és qui assumeix la gestió dels interessos dels familiars que hi conviuen, tot suprimint-ne la inexacta terminologia jurídica del precepte anterior, que parlava de "representació".

I de l'article 65 s'ha esmenat l'error que contenia la redacció definitiva en excloure l'aplicació a Menorca del principi d'incompatibilitat entre la successió testada i la intestada. Atès que aquest principi és un factor comú de la temàtica hereditària de l'Arxipèlag Balear -tal com s'ha encarregat de posar de relleu la doctrina- això ha estat el motiu que ha portat a la Comissió a modificar el precepte de què es tracta, tot precisant que la no aplicabilitat dels articles 6è i 7è únicament fan referència a la donació universal, ja que, com se sap, a Menorca no s'admeten pactes successoris.

L'altre retoc que ha sofert aquest article 65 ve motivat pel fet que la definició (modalitat de pacte de "non succedendo") apareix regulada al text que es proposa, no sols a l'article 50, sinó també al 51.

Naturalment, afecten també Menorca per via de remissió, les reformes i millores que s'han introduït al Llibre I quant al règim econòmic-matrimonial, institució d'hereu, substitució fideïcomissària, quarta falcidia, llegítimes, testimonis en els testaments i successió "ab intestato"; així com l'eliminació de l'aplicació de la Lex Hac Edictali.

El Llibre III conté LES DISPOSICIONS APLICABLES A LES ILLES D'EIVISSA I FORMENTERA. En relació amb aquest Llibre cal fer les observacions següents:

Pressupòsits metodològics de les tasques de revisió. S'ha considerat preferible partir d'un mètode basat en el triple suport del plànol dels fets, del plànol de la justícia i del plànol de la legalitat. En el plànol dels fets, la pràctica d'una sèrie d'enquestes d'investigació sociològica sobre la subsistència dels costums jurídics a Eivissa i Formentera, practicades entre el 1975 i el 1976, la referència a les estadístiques notariales i registrals entre els anys 1961 i 1982, amb l'additament dels treballs de comentaris a la Compilació i les publicacions a les revistes jurídiques nacionals, han possibilitat una notable decantació de solucions clares per a problemes vells. En el plànol de la justícia, s'ha considerat l'absoluta formació democràtica de totes les reunions dels juristes d'Eivissa durant aquests anys i la consegüent legitimitat de la representació inherent als seus mandataris en les tasques de revisió del Llibre III de la Compilació, tractant d'aconseguir la finalitat última d'arribar a plasmar en el nou text aquell vell esperit de les illes d'Eivissa i Formentera que es concreta en una tradició jurídica renovada o en una renovació jurídica de tipus tradicional. En el plànol de la legalitat, s'ha partit de mantenir al màxim l'essència del vell text compilat -obra de l'Avantprojecte del 1960, elaborat per una Comissió de Juristes d'Eivissa, que fou respectat íntegrament temps enrera per la Comissió General de Codificació-, i s'ha intentat de continuar amb la pràctica jurídica actual i d'acord amb la realitat social, en el sentit de la tradició jurídica d'Eivissa i Formentera.

Coordenades de les tasques de revisió. Quant al temps, a més de les al·lusions en aquest lloc a les enquestes del 1975/1976 esmentades i a l'elaboració normativa pròpia del 1960 a què hem fet referència, s'ha atès preferentment a la dinàmica social, a l'estructura pròpia, específica, de cada institució i al funcionament a la pràctica. Quant a l'espai, s'ha procurat de captar l'essència de les diferents solucions normatives d'altres textos compilats forals patris que contenen institucions similars a les d'Eivissa i Formentera.

Articulat i sistemàtica. Quant a l'articulat, s'ha mantingut el formulat inicialment en el text del 1961 respecte de la forma numèrica, ja que l'ampliació del contingut normatiu és inevitable a determinades institucions. Quant a la sistemàtica, des del perfil extern o estructural, es pot observar com s'ha mantingut l'ensamblatge de la sistemàtica del 1961 respecte dels Títols amb l'additament necessari d'un títol IV per a la reposició al lloc que li pertoca del conveni parciari agrícola de l'explotació a majoral: des del perfil dinàmic o funcional, en canvi, és vistable un bon nombre de canvis notables al Títol II (Successions), que passa a constar de set Capítols, amb la consegüent reordenació de matèries.

Contingut. Si es considera des d'una perspectiva de detall, és possible de detectar les particularitats següents:

1) Dins del Títol del Règim Econòmic Conjugal (arts. 66 a 68): una regulació que intenta ser completa però no casuista dels capítols matrimonials o "espolits", d'acord amb la manera tradicional i amb el contingut típic o habitual; la referència a la novació o modificació dels capítols, fins ara orfena de tractament legal; la remissió al costum insular pel que fa a determinades institucions consuetudinàries als efectes de la interpretació o integració dels pactes que les continguin; la inclusió del divorci com una causa especial d'ineficàcia dels capítols matrimonials; l'establiment d'una normativa clara i senzilla respecte del règim legal supletori de separació de béns, quant a la titularitat, administració, gestió i disposició dels béns dels cònjuges, quant al sosteniment de les càrregues del matrimoni i als deutes dels cònjuges; i, finalment, la regulació de l'usdefruit universal capitular, institució de gran arrelament social i que no ha tingut, fins avui, un desenvolupament normatiu.

2) Dins el Títol de les Successions (arts. 69 a 84): el Capítol I tracta dels modes de delació hereditària i dels principis successoris i procura d'acabar amb la desorientació pràctica actual quant a la compatibilitat entre els distints tipus de successions; el Capítol II es refereix a la successió testamentària, amb una remissió normativa a la regulació del Llibre I per a Mallorca; el Capítol III recull la fidúcia successòria de manera clara i amb tècnica moderna, amb l'articulació de la doble via formal quant a la designació de fiduciari; el Capítol IV regula de manera genèrica però no casuista la matèria dels pactes successoris, i n'assenta els principis generals fonamentals. Al·ludeix a l'ampli contingut possible en les modalitats típiques i habituals a Eivissa i Formentera; distingeix els pactes "d'institució" i els pactes "de renúncia"; inclou dins els pactes successoris d'institució aquells en els quals les crides a la successió es produeixen amb transmissió de béns; i ubica la tradicional "finiment de llegítima" dins dels pactes successoris de renúncia amb la important remissió normativa a la regulació donada a la "definició" en el Llibre I, quant a la interpretació o integració dels pactes d'aquesta institució; el Capítol V formula una regla general àmpliament permissiva quant a les substitucions en el sentit tradicional típic d'Eivissa i Formentera; el Capítol VI es refereix a les llegítimes, objecte de modificacions importants, en el sentit de fixar qui són legitimaris, la referència a la llegítima dels pares, amb la qual cosa se supleix un buit legal actual, la concreció dels drets i les obligacions de la persona obligada al pagament de la llegítima, la reordenació de tota la confusa normativa actual, el manteniment de la llegítima d'Eivissa com a "pars valoris qua in specie heres solvere debet", la regulació clara dels drets del legitimari -tema molt debatut, resolt en sentit similar al de l'art. 140 de la Compilació Catalana-, i les causes d'extinció de la llegítima, amb la referència a la prescripció de l'acció del legitimari; el Capítol VII finalment, estableix la important novetat d'al·ludir a la successió intestada, acaba amb els dubtes de la pràctica actual i fa una remissió al Codi civil. Cal assenyalar la important innovació d'introduir un usdefruit per al cònjuge viudo, bé de la meitat o de dos terços de l'herència, segons hi concorri amb descendents o ascendents respectivament.

3) Dins el Títol dels Drets Reals (art. 85): es regula el típic i tradicional dret d'habitació especial d'Eivissa i Formentera de manera molt similar a l'actual art. 85, si bé s'hi han fet els importants retocs tècnics que demanava una correcta interpretació de la institució.

4) Dins el Títol de les Obligacions i Contractes (art. 86): es procedeix a la ubicació del tradicional conveni agrícola d'amtges típic d'Eivissa i Formentera, conegut com a explotació a majoral, i s'acaba amb el desplaçament normatiu operat per justificats temors el 1960, avui feliçment superats després de la Disposició Addicional 1^a de la "Ley de Arrendamiento Rústico" del 1981.

Si se'n considera el contingut des d'una perspectiva de conjunt, és possible de detectar una distinció tècnico-jurídica de cadascun dels grups normatius o sectors, en especial en els temes successoris, a més d'una necessària reordenació de matèries resultant dels canvis de sistemàtica, amb la intenció de superar la difícil disjuntiva dels compiladors d'Eivissa el 1960 entorn de l'enquadrament correcte de les institucions. Amb tot el que s'ha exposat, es pot afirmar rotundament que el text normatiu resultant es correspon en essència amb el text del 1961 vigent i bé en podem dir que és un fidel reflex del Dret civil realment sentit i viscut com a propi pel poble d'Eivissa i Formentera.

Les remissions normatives. Una de les més notables especialitats del Llibre III de la Compilació, tal vegada producte de la tècnica legislativa operada en 1960-1961, era l'existència d'una sèrie d'articles que apareixen amb unes remissions normatives, remissions que en uns casos eren implícites i en d'altres casos eren explícites a altres preceptes de la Compilació. Aquestes remissions en el fons equivalien a l'establiment d'una norma de contingut indeterminat i determinable "per relacionem" mitjançant la tasca posterior dels pràctics del dret i operadors jurídics en general, per la qual cosa s'ha procurat intencionadament l'eliminació d'aquestes remissions.

El dret supletori. La matèria relativa a la normativa aplicable davant els supòsits d'absència, omisió o insuficiència d'una norma compilada del Dret d'Eivissa i Formentera, ha estat analitzada amb especial rigor. Per això, s'ha partit del pressupòsit fonamental d'entendre prioritàriament aplicable el principi d'autointegració, ja que no sempre és possible d'aplicar directament de manera supletòria el text del Codi civil en els supòsits de llacuna legal per la raó òbvia que, o bé el mateix Codi no té cap norma sobre la matèria (v. gr., cas de pactes successoris o heretaments) o bé, si en té, hi apareix com una formulació substancialment diversa (v. gr., en matèria de llegítimes). Per tot això, s'ha arribat a la conclusió de proposar, com a aplicable a totes les illes de l'Arxipèlag, les normes contingudes a l'article 1.2 -ja justificat-, encaminades a atendre preferentment la correcta interpretació i integració del text compilat en funció dels precedents històrics, dels usos i costums insulars, de la jurisprudència dels jutges i tribunals de les illes i dels comentaris de la doctrina científica. Tot això, d'acord amb el que es preveu als articles 149.1.8è de la Constitució i 10.22 del nostre Estatut.

Culmina la Llei amb dues Disposicions Finals i dues Transitòries.

A la Disposició Final Primera, que és substancialment idèntica a la del text del 1961, solament s'ha eliminat, per les raons ja invocades en justificar el canvi dut a terme a la rúbrica de la Compilació, el qualificatiu d'"especial" que afectava el nostre Dret.

S'ha de tenir en compte, a més, en interpretar aquesta Disposició Final, el que hem dit en tractar l'article 1r; és a dir, que la "substitució" de les antigues normes escrites o consuetudinàries vigents a la promulgació de la Compilació del 1961 i de les reformes que ara es proposen, no comporta, de cap manera, la "derogació" de costums integrants de la tradició jurídica de les illes, singularment les ja referides sobre servituds, arrendaments rústics i amtges.

Davant la realitat indiscutible de la potestat legislativa del nostre Parlament quant a la conservació, modificació i desenvolupament del Dret civil propi, s'ha estimat imprescindible constatar a la Dispo-

sició Final Segona que les remissions a les disposicions del Codi civil s'han d'entendre fetes a la seva redacció actual. Qualsevol modificació d'aquestes, per tant, haurà de ser assumida per la nostra Comunitat Autònoma. Si no ho feia així, comportaria, en conseqüència, que a Balears continuarien regint els preceptes del Codi en la seva actual redacció. Mantenir el contrari suposaria éscapçar, anticonstitucionalment i antiestatutàriament, la pròpia potestat legislativa ja esmentada, sempre que la remissió no es faci a matèries que siguin de la competència exclusiva de l'Estat.

La *Disposició Addicional* de la Compilació del 1961 s'ha suprimit per innecessària.

Les Disposicions Transitòries contempnen que l'equiparació constitucional en matèria de filiació pot suposar l'entrada en escena de persones, normalment de parentesc extramatrimonial, que provocarien, per preterició, la nul·litat de la institució d'hereu i la subsegüent nul·litat del testament amb obertura de la successió intestada. Per respecte a la voluntat del testador, per a aquests supòsits excepcionals es propugna el manteniment de la validesa del testament, tot i reconeixent als fills o descendents legítims no nomenats, per oblit o error, únicament el dret de reclamar-ne la llegítima. La Disposició Transitòria Segona permet donar una solució ràpida a un problema sorgit en el temps, que va des de l'aparició del Codi civil fins a la Compilació Balear del 1961. La confusió i els dubtes entre professionals sobre la naturalesa jurídica de les llegítimes "pars bonorum" o "pars valoris bonorum" permeten l'aparició en el Registre de la Propietat d'atribucions patrimonials sense consentiment ni coneixement del titular registral. El sistema avui incorporat en permet la liberalització de la titularitat autèntica, sense necessitat d'acudir a llargs i costosos processos judicials.

Article 1r.- Per la present Llei, sota el títol de Compilació del Dret Civil de Balears, s'adopta i integra a l'ordenament jurídic balear el text normatiu de la Llei 5/1961, de 19 d'abril, amb les modificacions que s'estableixen a continuació.

Article 2n.- Es modifica el Títol Preliminar de la Compilació del Dret Civil de Balears en el seu epígraf i en els articles 1 i 2 que l'integren, la redacció dels quals és la següent:

COMPILACIÓ DEL DRET CIVIL DE BALEARS

TÍTOL PRELIMINAR

De l'aplicación del Dret Civil de Balears.

Article 1.-

El Dret civil de les Illes Balears regirà amb preferència al Codi civil i d'altres lleis estatals, d'acord amb l'establert a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia, sense perjudici de les normes de caràcter civil que, segons la mateixa Constitució, hi siguin d'aplicació directa i general.

El Dret civil de Balears s'interpretarà i integrarà prenent en consideració els principis generals que l'informen, així com les lleis, els costums, la jurisprudència i la doctrina que encarnen la tradició jurídica de les illes.

Per manca de llei i costums del Dret balear, s'aplicarà supletòriament el Codi civil i d'altres lleis civils estatals, sempre que les normes d'aquestes no s'oposin als principis del seu Ordenament jurídic.

Article 2.-

Les normes del Dret civil de Balears tendran eficàcia en el territori de la Comunitat Autònoma i seran d'aplicació a aquells que hi resideixin sense necessitat de provar-ne el veïnatge civil. S'exceptuen els casos en què, d'acord amb el Dret interregional o internacional privat, s'hagin d'aplicar unes altres normes.

El veïnatge i els conflictes interinsulars de normes es regularan pel Codi civil i d'altres disposicions d'aplicació general.

Article 3r.- Es modifica el Títol I del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 3, 4 i 5 que l'integren, la redacció dels quals és com segueix:

Article 3.-

1.- El règim econòmic conjugal serà el convingut a capítols, formalitzats en escriptura pública, abans o durant el matrimoni, i, en defecte d'aquests, el de separació de béns.

2.- En aquest règim cada cònjuge serà facultat per realitzar qualssevol actes o negocis de domini, administració, gaudi i disposició dels seus béns, sense perjudici de l'establert a l'article següent.

3.- Seran béns propis de cada cònjuge aquells que li pertanyin en establir el règim de separació i aquells que adquireixi per qualsevol títol mentre aquest sigui vigent.

No obstant això, tret de prova en contra, es presumirà que pertanyen al cònjuge, per meitat, els béns que integren el parament de casa, però no es consideraran compresos a la presumpció les joies i els objectes artístics o històrics de valor considerable. A la mort d'un dels cònjuges, aquells correspondran en propietat al supervivent i no es computaran en el seu haver.

4.- Cada cònjuge respondrà amb els béns propis del compliment de les obligacions que hagués contret. No obstant això, de les causades per l'aixecament de les càrregues del matrimoni, en serà subdiàriament responsable l'altre cònjuge.

Article 4.-

1.- Els béns propis de cada cònjuge seran afectes a l'aixecament de les càrregues del matrimoni. En defecte de pacte, cadascun dels cònjuges hi contribuirà en proporció als seus recursos econòmics; es considera com a contribució el treball per a la família.

Si s'incomplís, totalment o parcialment, aquest deure, per part d'un dels cònjuges, l'altre podrà sol·licitar al Jutge que adopti les mesures oportunes per tal d'assegurar-ne el compliment.

2.- Cada cònjuge podrà conferir a l'altre, expressament o tàcitament, l'administració dels seus béns, així com també revocar-la, condicionar-la o restringir-la.

El cònjuge administrador tindrà les obligacions pròpies del mandatari i haurà de retornar, a la finalització del mandat, tan sols els fruits existents i aquells amb els quals s'hagués enriquit.

3.- Els cònjuges podran celebrar entre si tota classe de contractes i transmetre's béns i drets per qualsevol títol.

En cas d'impugnació judicial es presumirà, tret de prova en contra, que la transmissió és gratuïta.

Les donacions entre cònjuges seran revocables únicament per incompliment de càrregues i per ingratitude. Es consideren causes d'ingratitude, a més de les establertes en el Codi civil, l'incompliment greu o reiterat dels deures conjugals, l'anul·lació del matrimoni si el donatari hagués obrat de mala fe, i la separació o divorci, quan siguin imputables a aquest els fets que els han causat.

Article 5.-

El dot serà sempre voluntari i es regularà pel que s'ha establert a l'escriptura de constitució i, supletòriament, pel règim que tradicionalment ha estat d'aplicació a l'illa.

Article 4t.- Es modifica el Capítol I del Títol II del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 6 i 7, la redacció dels quals és la següent:

Article 6.-

L'herència es defereix per testament, per Llei i pels contractes regulats en aquest Llibre.

Article 7.-

La successió intestada solament podrà tenir lloc en defecte d'hereu instituït i és incompatible amb la testada i la contractual.

Article 5è.- Es modifica el Capítol II, del Títol II del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears en els articles 8, 9, 10, 11, 12 i 13, la redacció dels quals és la següent:

Article 8.-

La donació universal de béns presents i futurs confereix al donatari la qualitat d'hereu contractual del donant i li transmet els béns presents que s'hi inclouen.

La donació universal és valedora de present i irrevocable. No obstant això, pot ser revocada, solament pel donant, en el cas d'incompliment de càrregues o d'ingratitude. Es consideren causes d'ingratitude les de l'article 4.3 d'aquesta Compilació. També pot deixar-se sense efecte o modificar-se per acord del donant i del donatari, o dels hereus d'aquest, consignat en escriptura pública. En aquest cas, hi serà d'aplicació l'article 1342 del Codi civil.

Si el donatari premoria al donant, transmetrà, tret de pacte en contari, als seus hereus tots els drets adquirits en virtut de la donació universal.

En cap cas la donació universal no quedarà sense efecte per preterició, sense perjudici que els preterits en puguin reclamar la llegítima.

Article 9.-

Mort el donant, el donatari en serà l'hereu i no en podrà repudiar l'herència, però sí que podrà fer ús del benefici d'inventari, que comprendrà els béns del donant que no haguessin estat transmesos de present en atorgar-se la donació. Això no obstant, no en podrà detreure la quarta falcídia, si no s'havia pactat expressament.

Els béns obtinguts pel donant després de l'atorgament de la donació, que es conservin en el seu patrimoni al temps de la seva mort sense haver-ne disposat mortis causa, seran adquirits en aquest moment pel donatari en tant que n'és l'hereu.

Article 10.-

La donació universal revoca els testaments i els codicils anteriors del donant. Els posteriors només seran eficaces quant a la disposició de béns exclosos de la donació. El cridat com a hereu d'aquests tindrà el caràcter d'instituit en cosa certa i determinada i serà considerat com a legatari.

Article 11.-

L'exclusió de determinats béns presents no afectarà la universalitat de la donació, així com tampoc la reserva de la facultat de disposar, per qualsevol títol, d'alguns d'aquests béns o de tots o d'una part dels futurs.

Encara que no se l'hagi reservada, el donant conservarà la facultat de disposar, per acte inter vivos, dels béns futurs.

Si el donant moria sense haver disposat de tots o d'alguns dels béns exclosos de la donació, o d'aquells respecte dels quals s'hagués reservat la facultat de disposar-ne, els adquirirà el donatari com a hereu del donant.

Article 12.-

La donació universal es formalitzarà necessàriament en escriptura pública a l'atorgament de la qual hauran de concórrer, per ells o representats per persona facultada per a això, amb poder especial, el donant i el donatari. El donant haurà de tenir la lliure disposició dels seus béns i el donatari la capacitat per contractar.

La donació universal podrà atorgar-se en favor d'una o de diverses persones. Si fos successivament, no es podran ultrapassar, en cap cas, els límits assenyalats per a la substitució fideicomissària, ni detreure la quarta trebel·liànica, si no s'havia pactat expressament.

Article 13.-

A la donació universal es podran establir limitacions, condicions i substitucions d'acord amb el preceptuat per a la successió testada.

La donació universal podrà ser efectiva a la mort del donant, o a la d'aquest i del seu consort, així com contenir qualsevol altra clàusula per la qual se n'ajorni l'efectivitat. També podrà ser efectiva de present.

En els supòsits d'ajornament, el donant i el donatari seran considerats, respectivament, com a usufructuari i nu propietari dels béns donats, i el donant no tindrà l'obligació de formalitzar inventari ni de prestar fiança.

Si la donació havia de tenir efectivitat en vida del donant, aquest s'haurà de reservar, en plena propietat o en usdefruit, el necessari per a viure en un estat corresponent a les seves circumstàncies.

El donant podrà encomanar al donatari universal les facultats de distribució previstes als articles 18 i següents.

A les donacions universals podran efectuar-se nomenaments o encàrrecs relatius a la successió del donant, amb la mateixa amplitud i eficàcia que a les disposicions de darreres voluntats.

Article 6è.- Es modifica la Secció 1ª del Capítol III, del Títol II del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 i 24, la redacció dels quals és la següent:

Article 14.-

La institució d'hereu és requisit essencial per a la validesa del testament.

Encara que no s'utilitzi la paraula hereu, qualsevol disposició del testador que atribueixi clarament a l'afavorit aquesta qualitat, valdrà com a feta a títol universal.

A les substitucions pupil·lar i exemplar, l'ascendent, en el testament que atorgui per a la pròpia herència, pot, en relació amb la del descendent, instituir hereus d'aquest i establir d'altres disposicions, sense perjudici de les il·legítimes, el pagament de les quals podrà, així mateix, autoritzar en doblers. No obstant això, l'exemplar quedarà sense efecte si el descendent havia atorgat testament o donació universal vàlids.

Ambdues institucions impliquen la vulgar tàcita respecte dels béns procedents de l'herència del substituent.

Si diversos descendents substituïen pupil·larment o exemplarment el mateix descendent, cada substitució tindrà eficàcia en relació amb els béns que el substituït hagi adquirit per herència o per

llegat del descendent i subsisteixin a la mort d'aquell; però, en relació amb l'herència del menor o de l'incapacitat, únicament tindrà eficàcia l'ordenada per l'ascendent mort de grau més pròxim i, si són d'igual grau, la del darrer que morí.

Article 15.-

L'hereu o hereus instituïts només en cosa certa, quan concorrin amb hereu o hereus instituïts sense aquesta assignació, seran considerats com a simples legataris. Però, si l'hereu únic o tots els hereus instituïts ho són en cosa certa, es consideraran legataris i, quant a la resta de l'herència, tindrán el caràcter d'hereus universals, per parts iguals si fossin diversos.

L'hereu instituït només en usdefruit s'equipararà a l'instituït en cosa certa. Si, per aplicació del disposat al paràgraf anterior, en resultava simple legatari, ostentarà, tret de disposició contrària del testador, la facultat de prendre possessió per si mateix dels béns objecte del seu dret, sempre que no hi hagués legítimaris.

L'hereu instituït en usdefruit tindrà, sempre que la voluntat del testador no fos una altra, el caràcter d'hereu fiduciari si per a després de la mort d'aquest, s'hagués instituït un altre hereu, el qual es considerarà com a hereu fideicomissari. Si aquest no arribava a ser-ho, l'instituït en usdefruit serà hereu universal, pur i lliure.

Article 16.-

El qui és hereu ho és sempre i, en conseqüència, es tendran per no posats en la seva institució la condició resolutòria i els termes suspesiu i resolutori.

En els testaments, el terme incert implica condició, tret que del testament es pugui deduir clarament la voluntat contrària del testador.

L'incompliment de la forma imposada a la institució d'hereu mai no podrà donar lloc a la seva resolució.

Article 17.-

Mitjançant codicil, l'atorgant pot addicionar o reformar la seva institució d'hereu dictant disposicions sobre la seva successió a càrrec dels hereus ab intestato; però, en cap cas, no pot instituir hereu, ni revocar la institució atorgada anteriorment ni excloure cap hereu de la successió ni establir substitucions, exceptuant-ne les fideïcomissàries i les preventives de residu, ni desheretar legítimaris ni imposar condició a l'hereu. No obstant això, en el codicil podrà expressar el nom de l'hereu o hereus i determinar la porció en què cadascun d'ells hagi de considerar-se instituït, amb les limitacions establertes en aquest article. En el codicil pot establir-se una substitució vulgar al legatari.

L'atorgament de codicils requerirà la mateixa capacitat i les mateixes formalitats externes que els testaments.

El testament ineficax valdrà com a codicil si reuneix els requisits a què es refereix el paràgraf anterior i si no és declarat nul per preterició no intencional de legítimaris.

Els codicils produeixen la modificació del testament o del codicil anteriors en allò que resultin alterats o incompatibles.

Els codicils queden revocats pel testament posterior, si aquest no els confirma expressament. Serà vàlid el codicil merament revocatori.

Article 18.-

El testador podrà encomanar a l'instituït hereu, encara que solament fos en l'usdefruit de tots els béns de l'herència o d'una part d'aquests, així com al legatari cridat a l'usdefruit universal d'aquesta que, per acte inter vivos o de darreres voluntats, els assigni a un o els distribueixi entre diversos parents d'aquell o del mateix distribuïdor, o que elegeixi, entre tots ells, hereu o hereus, en parts iguals o desiguals, de les quals han de resultar exclosos els no elegits. En tot cas, se n'hauran de salvar les lliures, que es faran efectives segons disposi el mateix distribuïdor d'acord amb aquesta Compilació.

L'encàrrec comprendrà les facultats de distribució i d'elecció, tret que la voluntat expressa del testador fos de limitar-lo només a una.

La distribució o elecció han de fer-se lliurement o amb les condicions que el testador hagi establert, i en cap cas no poden ultrapassar-se els límits assenyalats per a les substitucions fideicomissàries. No obstant això, el distribuïdor podrà ordenar substitucions vulgars en fideicomís a favor de persones incloses al grup de parents indicat.

Les lliures es defereixen, també en aquests supòsits, des de la mort del testador, i es podran pagar, sense d'altres formalitats especials, en doblers, si aquell no ho havia prohibit i el distribuïdor així ho disposava. En canvi, si el dia en què quedí efectuada definitivament l'expressada elecció o distribució, no s'haguessin exigit encara les lliures ni s'haguessin fet efectives les que s'hagin de satisfer en metàl·lic, es comptaran precisament des d'aquest dia els terminis a què es refereix el paràgraf quart de l'article 48 per tal de comunicar la decisió de pagament de les lliures en doblers i per tal d'efectuar-ne el lliurament per l'hereu o hereus.

Article 19.-

La distribució o elecció s'hauran d'efectuar pel distribuïdor, bé indicant expressament que usa aquesta facultat, bé adoptant disposicions que impliquin necessàriament l'ús de tal facultat. Les realitzades per acte de darrera voluntat seran revocables; en canvi, no ho seran les instrumentades en acte inter vivos, que es formalitzaran necessàriament en escriptura pública. El distribuïdor ha d'exercitar aquestes facultats personalment, però l'execució del que disposi, en ús d'aquestes, es pot encomanar a una altra persona.

Si l'hereu distribuïdor tenia l'encàrrec limitat, exclusivament, a la distribució dels béns entre els parents que s'assenyalen al testament, l'herència ha de deferir-se en el termini assenyalat pel testador per tal d'efectuar la distribució i, si hi mancava, al temps de la seva mort. Si tenia facultats d'elecció o d'elecció i distribució alhora, l'herència no es deferirà als parents fins que quedi efectuada definitivament l'elecció o la distribució; no obstant això, si l'elegit o l'adjudicatari dels béns per acte inter vivos renunciava a l'elecció o adjudicació, el distribuïdor podrà fer ús de bell nou d'aquestes facultats.

Article 20.-

Si el distribuïdor deixava d'efectuar, per qualsevol causa, la distribució o l'elecció, hom se subjectarà al que es preveu al testament; a manca de disposició especial, es consideraran instituïts per parts iguals aquells parents del testador o, si és el cas, del mateix hereu o legatari distribuïdor que, havent sobreviscut al distribuïdor en el cas en què l'encàrrec comporti elecció, haguessin estat determinats individualment pel seu nom o circumstàncies, i, en defecte d'aquests, els parents més pròxims en grau entre els genèricament indicats pel testador. En el supòsit que els esmentats parents fossin fills o nebots del causant o del distribuïdor, entraran en lloc del difunt els descendents per estirps, encara que haguessin sobreviscut al testador.

Article 21.-

En el fideïcomís de distribució els béns omesos en fer-se l'assignació o distribució seran adquirits pel parent o els parents, aquests per parts iguals, a favor dels quals s'hagués verificat l'assignació o la distribució dels altres béns. En el fideïcomís d'elecció hom se subjectarà, a aquests efectes, en allò que pertoca, a l'establert als articles 15 i 24.

Article 22.-

Si el distribuïdor premoria al testador, s'entendrà establerta, segons l'article 26, una substitució vulgar a favor dels parents entre els quals s'havia de verificar l'elecció o distribució, tenint en compte, si hi eren d'aplicació, les normes de l'article 20.

Article 23.-

El distribuïdor tindrà els drets i les obligacions que li corresponguin com a hereu fiduciari; però, no en podrà detreure la quarta trebel·liànica si no era expressament facultat pel testador.

No tal sols els parents instituïts hereus, en el fideïcomís d'elecció, sinó també l'assignatari o els destinataris dels béns, en el fideïcomís de distribució, tendran la condició d'hereus del testador.

Article 24.-

Instituïts conjuntament i per grups diversos hereus en la totalitat o en una mateixa quota de l'herència, encara que no fos a la mateixa clàusula, si per qualsevol causa el qui no arribava a ser hereu de manera efectiva, era del mateix grup, l'acreciment es produirà preferentment entre els altres del mateix grup i només si aquests hi manquen, la seva quota acreixerà als altres instituïts conjuntament.

Sense perjudici de l'establert al paràgraf anterior i al darrer de l'article 42, el dret d'acréixer es regirà pels preceptes del Codi civil.

Les quotes hereditàries vacants per la no actuació del dret d'acréixer o perquè no n'ha disposat el testador, incrementaran, necessàriament i proporcionalment, les dels altres hereus instituïts que arribin a ser-ho efectivament, amb subsistència dels llegats i les càrregues que no siguin personàlissimes.

Article 7è.- Es modifica la Secció 2ª del Capítol III, del Títol III del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 27, 28, 29, 30, 33, 34 i 37, la redacció dels quals és com segueix:

Article 27.-

El fideïcomissari que mori abans que es compleixi la condició no trasmet cap dret als seus successors. Però el testador pot, per a tal supòsit, ordenar una substitució vulgar en fideïcomís, en el qual cas els designats ocuparan el lloc que hauria correspost al fideïcomissari substituït.

Article 28.-

Els fills posats en condició no es consideraran cridats a l'herència si no ho són de manera expressa. Això no obstant, se'ls considerarà cridats com a substituïts del seu pare si la substitució fideïcomissària és condicionada al doble esdeveniment que el fiduciari mori sense fills, i aquests, al seu torn, sense fills.

Als efectes del paràgraf anterior es consideraran fills tant els matrimonials com els no matrimonials i els adoptius, a no ser que el testador hi estableixi limitacions de manera expressa.

Article 29.-

El fiduciari que hagués practicat inventari de l'herència fideïcomesa en podrà detreure la quarta trebel·liànica si el fideïcomitent no ho havia prohibit expressament. Aquest dret és transmissible als seus hereus.

La trebel·liànica consisteix en la quarta part de l'herència fideïcomesa, amb la deducció prèvia de les despeses i dels deutes i de les llegendes, fins i tot la que pertoqui al mateix fiduciari.

Els requisits que s'hauran d'acomplir inexcusablement perquè el fiduciari pugui fer ús d'aquest dret són els següents:

a) Que l'inventari de l'herència fideïcomesa, que necessàriament haurà de ser judicial o notarial, estigui acabat dins els cent vuitanta dies següents a la delació d'aquest, tret que els béns que la constitueixen es trobin en municipis distints, o que el fiduciari resideixi fora de l'illa. En aquests supòsits el termini serà d'un any. El retard no imputable al fiduciari no computarà als efectes d'aquest paràgraf.

b) S'hauran de convocar amb trenta dies d'antelació els fideïcomissaris si eren coneguts i, si no ho eren, el representant del Ministeri Fiscal.

A aquests efectes, en els fideïcomisos condicionals s'entendran com a fideïcomissaris coneguts aquells que en el moment de practicar-se l'inventari ostentin la qualitat de fideïcomissaris, malgrat aquesta titularitat sigui subjecta a la condició i, con a conseqüència, no sigui definitiva.

c) L'inventari s'efectuarà en el lloc on el causant hagués tengut el darrer domicili habitual.

Article 30.-

El fiduciari tindrà l'ús i el gaudi dels béns fideïcomesos i dels subrogats i les accessions, amb l'obligació de satisfer les llegendes, els llegats i les altres càrregues de l'herència a expenses d'aquesta.

Tindrà l'obligació, a més, de formar inventari i de garantir la restitució dels béns fideïcomesos.

L'inventari es realitzarà d'acord amb el que preveu l'article 29. Quant a les garanties, seran vàlides, amb l'acord previ dels interessats o, si aquests hi manquen, per decisió judicial, qualssevol admissibles en Dret. En allò que es refereix a immobles serà suficient la inscripció de la titularitat del fiduciari en el Registre de la Propietat.

Es consideraran rellevats d'aquestes obligacions:

- a) Els fiduciaris dispensats pel testador; i
- b) Els fills i descendents del fideïcomitent que resultin recíprocament substituïts.

Article 33.-

El fiduciari podrà, per ministeri de la Llei, alienar i gravar, en concepte de lliures, els béns fideïcomesos:

- a) Mitjançant el consentiment dels fideïcomissaris.
- b) Per tal de satisfer-se de la seva quota legítima i de la quarta trebel·liànica, amb la notificació prèvia als fideïcomissaris coneguts.
- c) Per tal de pagar deutes i càrregues de l'herència, llegats en metàl·lic i despeses extraordinàries de conservació o refacció dels béns fideïcomesos.

Si hi havia legitimaris que no eren fideïcomissaris, hom s'ajustarà al que es preveu a la Secció quarta d'aquest Capítol.

Article 34.-

El fiduciari també podrà, amb l'autorització judicial prèvia, sempre que el testador no ho hagués prohibit expressament, alienar i gravar els béns fideïcomesos i invertir-ne el contravalor, si era el cas, en altres de major rendibilitat o utilitat en substitució dels alienats. A l'expedient d'autorització judicial seran citats els fideïcomissaris o el Ministeri Fiscal, en el cas que aquests no fossin coneguts o no hi haguessin comparegut.

Article 37.-

Si únicament se subjectassin a substitució fideïcomissària els béns que li quedaven al fiduciari el dia de la seva mort, aquest podrà alienar i gravar a títol oneros les tres quartes parts dels compresos en la substitució i haurà de restituir l'altra quarta part, si el testador no l'havia rellevat d'aquesta obligació.

El valor dels béns de què hagués disposat el fiduciari s'imputarà a allò que per llegítima, trebel·liànica o d'altres drets li correspongui.

El fiduciari és obligat a formalitzar inventari amb citació dels fideïcomissaris coneguts o del Ministeri Fiscal, en el cas que no ho fossin o que no hi haguessin comparegut. L'inventari es practicarà d'acord a les normes establertes per a la quarta trebel·liànica.

A fi d'assegurar la restitució de la quarta part reservada als fideïcomissaris, aquests en podran demanar la determinació. Mentre no hagin fet ús d'aquesta facultat no podran exercitar cap acció per impugnar els actes dispositius del fiduciari.

En cas d'indigència o extrema necessitat, el fiduciari podrà disposar també de la quarta part.

Article 8è.- Es modifica la Secció III del Capítol III del Títol II del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 38, 39 i 40, la redacció dels quals és la següent:

Article 38.-

L'hereu a qui, per raó dels llegats, no quedi lliure la quarta part de l'actiu hereditari líquid, podrà, tret de disposició contrària del testador, reclamar aquesta part. Amb aquesta finalitat es reduiran en la proporció necessària els llegats, i l'hereu els podrà retenir fins que aquella no li hagi estat satisfeta.

Solament podrà exercir aquest dret l'hereu que primerament adquireixi l'herència.

Si els hereus fossin més d'un es calcularà en proporció a les quotes hereditàries respectives, tenint en compte els llegats amb què hagin estat gravats cada un d'ells.

Per tal d'exercir aquest dret, l'hereu haurà de practicar inventari en el temps i forma preceptuats per a la quarta trebel·liànica, en el qual es procedirà a la valoració dels béns i deutes de l'herència i a la dels llegats. Qui el formalitzi en frau dels legataris perdrà aquest dret.

Article 39.-

Per fixar la falcídia es detreuran les despeses ocasionades per la mort i les d'inventari, així com els deutes i les càrregues de l'herència i les llegítimes, fins i tot la de l'hereu que sigui legitimari.

Els prelegats no s'imputaran la falcídia i podran ser objecte de reducció, si n'és el cas, amb els altres llegats.

No es consideraran reduïbles els llegats piadosos o docents, els d'aliments, els de deute propi del testador, els ordenats en pagament de llegítimes en allò que n'excedeixin, els sublegats, els de béns l'alienació dels quals es prohibeixi al legatari i els exceptuats de reducció pel mateix testador. La part en què aquests llegats hagin de ser objecte de reducció no afectarà els altres llegats reduïbles.

Article 40.-

L'hereu en qui concorri la condició de legitimari tindrà dret a la quarta falcídia i també a la seva llegítima.

L'hereu fiduciari no podrà detreure més que una quarta part de falcídia i trebel·liànica, que s'obténdrà reduint els llegats i l'herència fideïcomesa en proporció al valor respectiu.

Article 9è.- Es modifica la Secció 4ª, del Capítol III, del Títol II, del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48 i 50, i s'hi afegeix un article 51, la redacció dels quals és la següent:

Article 41.-

Són legitimaris, en els termes que resulten dels articles següents:

1r.- Els fills i descendents per naturalesa, matrimonials i no matrimonials, i els adoptius.

2n.- Els pares, per natura o adopció.

3r.- El cònjuge viudo.

Article 42.-

Constitueix la llegítima dels fills, per naturalesa i adoptius, i, en representació dels premorts, dels seus descendents de les classes indicades, la tercera part de l'haver hereditari si eren quatre o menys de quatre, i la meitat si excedien d'aquest nombre.

Per fixar aquesta llegítima es tendran en compte els fills i les estirps dels premorts i es comptaran el legitimari instituint hereu, el renunciant, el desheretat, el qui hagi atorgat definició i el declarat indig-

ne de succeir, sense perjudici del dret que els articles 761 i 857 del Codi civil reconeixen als descendents del declarat indigne o desheretat.

En tots els supòsits en què la llegítima individual no s'hagi de satisfer, passarà a incrementar la part de lliure disposició sense acréixer els col·legitimaris.

Article 43.-

A manca de les persones enumerades a l'article anterior, són legitimaris:

- a) En la successió del fill matrimonial, els seus pares.
- b) En la del fill no matrimonial, els pares que l'haguessin reconegut o que haguessin estat judicialment declarats com a tals.
- c) En la del fill adoptiu, els pares adoptants.

En constitueix la llegítima la quarta part de l'haver hereditari. Si concorrien ambdós pares es dividirà entre ells, i si n'havia premort algun, correspondrà íntegra al sobrevivent.

El que es disposa als paràgrafs precedents, s'entén sense perjudici de l'establert als articles 811 i 812 del Codi civil.

Article 44.-

Els fills adoptius i els seus descendents no seran legitimaris en la successió dels seus pares i ascendents per naturalesa, ni aquests en la d'aquells, tret del supòsit que un consort adopti el fill per naturalesa de l'altre, el qual tindrà, juntament amb l'adoptant, dret a llegítima. En aquest supòsit, el fill adoptiu i els seus descendents seran legitimaris en la successió del pare per naturalesa o ascendent.

Article 45.-

El cònjuge que en morir el consort, no es trobà separat de fet ni en virtut de sentència ferma, tret que en ambdós casos s'hi trobà per causa imputable al difunt, serà legitimari en la successió d'aquest.

Si s'havia interposat demanda de separació o havia estat aprovada la reconciliació, hom se subjectarà al que preveu l'article 835 del Codi civil.

En concurrència amb descendents, la llegítima vidual serà l'usdefruit de la meitat de l'haver hereditari; en concurrència amb pares, l'usdefruit de dos terços; i, en els altres supòsits, l'usdefruit universal.

Article 46.-

La preterició d'un legitimari no anul·larà el testament, però quedarà salvat el dret del preterit d'exigir allò que per llegítima li correspongui.

No obstant, la preterició no intencional de fills o descendents legitimaris conferirà al preterit acció per obtenir l'anul·lació del testament, que caducarà als quatre anys de la mort del causant. No es produirà aquest efecte i el preterit només ostentarà el dret de reclamar-ne la llegítima:

- 1r.- Si el testador havia instituït com a únics hereus els seus fills, els descendents o el cònjuge.
- 2n.- Si la filiació del preterit resultava de procediment judicial d'investigació de paternitat iniciat amb posterioritat a la mort del causant.
- 3r.- Si el testador, respectant les llegítimes, havia ordenat que valgués el testament encara que fos en el supòsit de preterició no intencional.

No es consideraran preterits els descendents d'un descendent no preterit que hagi premort al testador.

El desheretament fet sense expressió de causa o per causa la certitud de la qual no s'hagués provat, si fos contradita, o que no sigui alguna de les previstes al Codi civil, produirà els efectes indicats al paràgraf primer.

Article 47.-

La llegítima es podrà atribuir per qualsevol títol i conferirà als legitimaris el dret d'exercitar les accions de petició i divisió d'herència i de promoure el judici de testamentaria, excepció feta del supòsit del pagament de la llegítima en metàl·lic.

Per a fixar la llegítima es deduirà del valor que tenien els béns a la mort del causant l'import dels deutes i de les càrregues, sense incloure-hi les imposades al testament, així com tampoc les despeses de darrera malaltia, enterrament i funeral.

Al valor líquid determinat així, s'hi afegirà el de les liberalitats computables, pel que tenien en el moment de la mort, i se'n deduiran les millores útils i les despeses extraordinàries de conservació o

reparació, costejades pel beneficiari i amb agregació de l'import dels deterioraments causats per culpa d'aquest que n'haguessin disminuït el valor.

Article 48.-

La llegítima atribueix dret a una porció de l'herència i ha de ser pagada en béns de l'herència. No obstant, el testador, en tot cas, i l'hereu distribuïdor, si no se'ls hagués prohibit, podran autoritzar el pagament de la llegítima en doblers encara que no n'hi hagi a l'herència.

S'hauran de respectar els llegats de cosa específica i l'assignació o distribució de béns determinats, ordenats a favor dels legitimaris pel testador o hereu distribuïdor.

Per pagar la llegítima, hom s'atindrà al valor que tenien els béns hereditaris al temps del finiment, incrementat amb els fruits i les rendes produïts des de la mort del causant. Des del finiment, el crèdit en metàl·lic acreditarà l'interès legal.

La decisió de pagament en metàl·lic només produirà efectes si es comunica fefaentment als legitimaris en el termini d'un any des de l'obertura de la successió. El pagament s'efectuarà dins de l'any següent a la comunicació, si la llegítima no supera la tercera part de l'herència, i en el termini de dos anys, en cas contrari.

Transcorreguts els terminis indicats sense que s'hagi efectuat el pagament en metàl·lic de la llegítima, el legitimari podrà reclamar-ne judicialment el pagament o complement, i la demanda es podrà anotar al Registre de la Propietat.

Tots els béns de l'herència són afectes al pagament en metàl·lic de la llegítima, però, respecte de tercers hipotecaris, serà aplicable, en allò que pertoca, l'article 15 de la Llei Hipotecària.

La institució d'hereu, l'assignació o distribució de béns, el llegat i la donació a favor de qui resulti legitimari, implicaran atribució de llegítima, encara que no s'expressi així, i s'imputaran en satisfacció d'aquesta, sempre que el causant, el donant o l'hereu distribuïdor no hagi disposat una altra cosa. Aquesta imputació tindrà efecte, encara que el legitimari rebutgi l'herència, l'assignació o distribució, o el llegat.

Els hereus podran també fer ús de la facultat establerta a l'article 839 del Codi civil, i el cònjuge viu d'acord a la de l'article 840 del mateix codi legal.

Article 50.-

Pel pacte successori conegut per definició, els descendents, legitimaris i emancipats poden renunciar a tots els drets successoris o únicament a la llegítima que, en el moment oportú, els puguin correspondre en la successió dels seus ascendents, de veïnatge mallorquí, en contemplació d'algun donació, atribució o compensació que rebin o hagin rebut anteriorment d'aquests.

La definició sense fixació del seu abast s'entendrà limitada a la llegítima.

El canvi de veïnatge civil no afectarà la validesa de la definició.

La definició haurà de ser pura i simple i s'haurà de formalitzar en escriptura pública.

En morir el causant s'aplicarà, si era el cas, el que es disposa al paràgraf 3r de l'article 47, a efectes de fixació de la llegítima.

Article 51.-

La definició deixa sense efecte qualsevol disposició relativa a la llegítima del descendent, siguiquina sigui la data del testament.

Respecte d'altres disposicions testamentàries a favor del descendent, seran vàlids, en la definició limitada a la llegítima, la institució d'hereu i el llegat amb càrrec a la porció lliure, sigui quina sigui la data del testament. I en la no limitada, quedarà sense efecte qualsevol disposició de caràcter patrimonial continguda en testament de data anterior a la definició, sense que entri en joc la substitució vulgar, tret de la que es disposi a favor de descendents del renunciant si era fill únic; però, altrament, seran vàlides les ordenades en testament de data posterior.

Si el causant moria intestat i si la definició s'havia limitat a la llegítima, el descendent serà cridat com a hereu; si no era limitada, qui l'hagués atorgada no serà cridat mai; si que ho seran els seus descendents, excepció feta que del pacte resulti expressament el contrari o que hi hagi altres descendents no renunciants o estirps d'aquests.

Article 10è.- S'afegeix una Secció 5ª al Capítol II, del Títol II del Llibre I de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota l'epígraf "Dels testaments", integrada per l'article 52, la redacció del qual és la següent:

Secció 5ª.- Dels testaments.

Article 52.-

En els testaments atorgats davant Notari no serà necessària la presència de testimonis, tret dels casos següents:

- a.- Si el Notari no coneixia el testador.
- b.- Si el testador era cec o completament sord.
- c.- Si el testador no sabia o no podia signar.
- d.- En els supòsits en què el Notari ho consideri necessari o així ho manifesti el testador.

En tots aquests supòsits els testimonis, en nombre de dos, no tendran l'obligació de conèixer el testador, tret del cas a), i ho podran ser els empleats del Notari.

En tota la resta s'observaran les formalitats previstes en el Codi civil.

Article 11è.- Es modifica el Capítol IV, del Títol II, del Llibre I, de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a tenir un únic article, el 53, la redacció del qual és la següent:

Article 53.-

La successió ab intestato es regirà pel disposat al Codi civil, sense perjudici, si és el cas, dels drets que es reconeixen al cònjuge viudo a l'article 45 i del que es preveu a l'article 51, ambdós d'aquesta Compilació.

Article 12è.- Es modifica el Títol III del Llibre I, de la Compilació del Dret Civil de Balears, en els articles 55, 56, 57, 58, 60, 62 i 63, la redacció dels quals és com segueix:

Article 55.-

Els censos, l'alou i els altres drets de naturalesa anàloga es regiran pel que es disposa en aquest Títol i supletòriament pel Codi civil, excepció feta dels articles 1636 a 1642, ambdós inclosos, que no hi seran aplicables en cap cas.

A més del que estableix l'article 63, seran d'aplicació a l'alou les normes del cens emfitèutic, sempre que no siguin incompatibles amb la seva naturalesa.

Article 56.-

El cens que es constitueix quan el propietari útil d'un immoble transmet aquest domini amb reserva del dret de percebre la pensió anual té igual naturalesa i caràcter que el cens reservatiu.

Article 57.-

Per a la redempció dels censos, si no n'era conegut el capital, aquest es determinarà computant la pensió al tres per cent, tret dels emfitèutics sense dret a lluïsmes, que es computaran a l'u i mig.

Article 58.-

El censalista, a l'hora d'atorgar rebut de qualsevol pensió, pot obligar al censatari que li doni "firma" del pagament en escriptura pública, que anirà a càrrec del mateix censalista.

El senyor directe gaudirà del mateix dret en relació amb el pagament del lluïsmes.

Article 60.-

Els censos s'extingeixen per prescripció de cinc anys que es computaran des del pagament de la darrera pensió. La prescripció també afecta les pensions, que només podran reclamar-se respecte dels darrers tres anys.

L'alou també s'extingeix per prescripció de cinc anys, que es comptaran des de la inscripció en el Registre de la Propietat de la darrera transmissió onerosa del domini útil de la finca i, si aquesta hi manca, des que el senyor directe n'hagi tengut coneixement, sempre que durant aquest termini no s'hagi reclamat o pagat el lluïsmes o no s'hagi efectuat cap acte de reconeixement.

Article 62.-

Respecte del pagament i cobrament de les pensions dels censos, hom s'haurà d'atendre a l'estat possessori.

El censatari pot cessar en el pagament de les pensions quan el censalista no justifiqui el dret de percepció.

L'estat possessori es perd pel transcurs de dos anys sense cobrar la pensió.

Article 63.-

L'alou i els censos emfitèutics amb dret a lluïsmes són redimibles en qualsevol moment a instància del senyor útil, mitjançant el pagament al senyor directe d'un lluïsmes i de dos terços de lluïsmes del

valor de la finca, tret que el títol de constitució digui una altra cosa, en l'estimació dels quals no es computarà el de les millores introduïdes o edificacions que s'hi hagin realitzat amb posterioritat a la data del títol constitutiu. Si no s'havia pactat cap quantitat en concepte de lluïsmes, aquest consistirà en l'u per cent del valor de la finca apreciat en la forma consignada anteriorment.

Article 13è.- Es modifiquen els articles 64 i 65 de què consta el Llibre II de la Compilació del Dret Civil de Balears, la redacció dels quals és la següent:

Article 64.-

La institució coneguda a Menorca amb el nom de Societat Rural, comunament pactada entre el titular d'un predi rústic i un conrador, en confereix a ambdós consocis conjuntament la representació.

Davant el titular del predi i tret de pacte en contrari, el conrador assumeix la gestió dels interessos dels familiars que hi convisquin.

La Societat Rural no s'extingeix per la mort dels consocis, sinó que, en lloc d'aquests, quedaran subrogats els respectius successors.

En el que no es preveu en aquest Títol o que no hagi estat expressament establert en el contracte constitutiu, hom s'atindrà exclusivament als usos i costums.

Article 65.-

A l'illa de Menorca regeix el dispostat al Llibre I d'aquesta Compilació, excepció feta dels articles 6 i 7, en allò que es refereix a la donació universal de béns presents i futurs, del Capítol II del Títol II, dels articles 50 i 51 i del Títol III.

Article 14è.- Es modifica el Títol I del Llibre III, de la Compilació del Dret Civil de Balears, que es divideix en tres capítols: l'I, sota l'epígraf "Del règim matrimonial paccionat" ("espolits") engloba l'article 66; el II, sota l'epígraf "Del règim matrimonial legal", comprèn l'article 67; i el III, sota l'epígraf "De l'usdefruit universal capitular", conté l'article 68. La redacció dels articles esmentats és la següent:

CAPÍTOL I

Del règim matrimonial paccionat ("espolits").

Article 66.-

- 1.- El règim econòmic conjugal serà el convingut en capítols matrimonials, denominats espolits, que podran atorgar-se abans o durant el matrimoni, necessàriament en escriptura pública.
- 2.- Els capítols matrimonials podran contenir qualssevol estipulacions relatives al règim econòmic de la família i successori dels contraents i dels qui concorrin amb aquests a l'atorgament, sense cap més limitació que les que resultin preceptuades en aquesta Compilació.
- 3.- Tenen capacitat d'atorgar capítols abans de contreure matrimoni aquells que vàlidament el puguin celebrar. Els menors d'edat necessitaran l'assistència dels pares, del tutor o del curador.
- 4.- Celebrat el matrimoni, la novació de capítols requerirà la concurrència, si vivien, de les persones que hagin assistit a l'atorgament per dotar, fer donacions o llegats o nomenar hereus als contraents o als seus fills, sempre que la novació afecti les disposicions realitzades per aquestes.
- 5.- Quan les estipulacions capitulars es refereixin a institucions familiars i successòries consuetudinàries, tals com constitució de dot o d'escreix, acolliment en una quarta part dels milloraments, donacions universals, heretaments, pacte d'usdefruit universal i clàusula de confiança, hom se subjectarà al que s'hagi pactat i aquelles s'interpretaran d'acord amb el costum.
- 6.- El divorci produeix la ineficàcia dels capítols matrimonials i, per tant de totes les seves estipulacions, exceptuant-ne el que s'estableix als paràgrafs següents.

Els heretaments i les donacions a favor del fill o de la filla, en consideració al matrimoni dels quals s'hagin atorgat els capítols, en conservaran l'eficàcia si hi ha descendència del matrimoni, sense perjudici dels drets que s'haguessin pactat a favor del consort. En cas contrari, o si el fill o la filla contreguessin nou matrimoni, l'heretament o la donació esdevindran revocables per la sola voluntat de l'heretant o donant.

Els heretaments a favor dels descendents del matrimoni en consideració al qual s'havien atorgat els capítols també en conservaran l'eficàcia, si bé els heretaments purs devindran revocables.

CAPÍTOL II

Del règim matrimonial legal.

Article 67.-

- 1.- Per manca d'espolits, el matrimoni quedarà subjecte al règim de separació de béns, que reconeix a cada cònjuge el domini, el gaudi, l'administració i la disposició dels béns propis.

El marit i la muller podran transmetre's per qualsevol títol béns i drets i celebrar entre si qualsevol classe de contractes.

2.- Els cònjuges seran obligats a contribuir al sosteniment de les càrregues del matrimoni. Per manca de pacte, ho faran en proporció als seus recursos econòmics.

Si hi ha dot o d'altres béns afectes al sosteniment de les càrregues familiars, els fruits i les rendes s'aplicaran preferentment a aquest fi.

CAPÍTOL III

De l'usdefruit universal capitular.

Article 68.-

L'usdefruit universal convingut en espolits per a després de la mort facultarà l'usufructuari per a regir i governar la casa i tots els béns, i aquest quedarà dispensat de formar inventari i de prestar fiança.

L'usufructuari serà obligat a prestar, amb càrrec a l'usdefruit, aliments a l'hereu, al consort d'aquest i als fills del cònjuge premort i de l'hereu que visquin a la casa, així com consentir que es facin a l'usdefruit les minves necessàries per a constituir el dot i pagar les llegendes.

Aquest usdefruit serà inalienable, sense perjudici que, amb el consentiment del nu propietari, s'alienin béns determinats; l'usdefruit subsistirà sobre el producte de l'alienació que no es destini a prestar aliments o a pagar deutes o llegendes.

Article 15è.- Es modifica l'epígraf del Capítol I, del Títol II del Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a denominar-se "Dels modes de delació hereditària i dels principis successoris", i l'article 69 que comprèn, la redacció del qual és la següent:

CAPÍTOL I

Dels modes de delació hereditària i dels principis successoris.

Article 69.-

1.- La successió es defereix per testament, per pacte o per disposició de la Llei.

2.- El testament i el pacte successori seran vàlids encara que no contenguin institució d'hereu o que aquesta no comprngui la totalitat dels béns.

Article 16è.- Es modifica el Capítol II del Títol II del Llibre III, de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a comprendre un únic article 70, sota l'epígraf "De la successió testada", la redacció del qual és la següent:

CAPÍTOL II

De la successió testada.

Article 70.-

Tot allò que es refereix a la successió testamentària es regirà pel Codi civil, amb les excepcions contingudes en aquest Llibre. També hi serà d'aplicació el disposat a l'article 52, del Llibre I d'aquesta Compilació.

El testament s'entendrà revocat per l'atorgament posterior d'un altre o d'un pacte successori vàlid, sempre que no s'hi disposàs que aquell subsisteixi en tot o en part.

Article 17è.- Es modifica el Capítol III, del Títol II, del Llibre III, de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a comprendre un únic article 71, sota l'epígraf "De la fiducia successòria", la redacció del qual és com segueix:

CAPÍTOL III

De la fiducia successòria.

Article 71.-

Cada cònjuge pot nomenar fiduciari a l'altre perquè ordeni la successió d'aquell entre els seus descendets comuns.

La designació de fiduciari, així com els actes d'aquest en compliment de l'encàrrec, hauran de constar en testament o en escriptura pública. L'execució de l'encàrrec feta per acte inter vivos serà irrevocable.

Article 18è.- S'afegeix un Capítol IV dins del Títol II del Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota la denominació "Dels pactes successoris", que comprèn tres Seccions denominades respectivament "Disposicions Generals", "Dels pactes d'institució" i "Dels pactes de renúncia", que engloben els articles 72, 73, 74, 75, 76 i 77, la redacció dels quals és la següent:

CAPÍTOL IV

Dels pactes successoris.

Secció 1ª.- Disposicions generals.

Article 72.-

1.- Només seran vàlids els pactes successoris atorgats en escriptura pública. Els pactes successoris continguts en capítols (espòlits) es regeixen per les normes establertes a l'article 66 i al Capítol present.

2.- Els pactes successoris poden contenir qualssevol disposicions mortis causa, a títol universal o singular, amb les substitucions, modalitats, reserves, renúncies, clàusules de reversió, càrregues i obligacions que els atorgants hi estableixin.

Secció 2ª.- Dels pactes d'institució.

Article 73.-

La institució es podrà fer determinant en el mateix pacte les persones cridades a l'herència o establint les regles d'acord amb les quals aquesta s'hagi de deferir en el futur o delegant en el cònjuge la facultat d'ordenar la successió.

Els pactes d'institució poden implicar simples crides a la successió o contenir transmissió actual de tots o part dels béns. Les porcions vacants acreixeran l'instituit.

La donació universal de béns presents i futurs equival a institució contractual d'hereu.

Article 74.-

Els pactes successoris són irrevocables. Només podran ser modificats o deixats sense efecte per mutu disens que consti en escriptura pública.

Els atorgats a favor de persones que han de néixer només podran ser revocats quan hi concorrin les causes de desheretament legitimari.

L'heretament no quedarà sense efecte per causa de preterició sense perjudici que els legitimaris en puguin reclamar la llegítima.

Article 75.-

Els pactes successoris sense transmissió actual de béns confereixen únicament la qualitat personalíssima d'hereu contractual, i queden revocats per premoriència de l'instituit. L'instituent conservarà fins a la mort la propietat dels béns, però no en podrà disposar en frau de l'heretament.

Article 76.-

En els pactes successoris amb transmissió actual de béns l'instituent podrà reservar-se la facultat de disposar-ne per qualsevol títol.

Secció 3ª.- Dels pactes de renúncia.

Article 77.-

Pel finiment de llegítima el descendent legitimari major d'edat pot renunciar a la llegítima o a tots els drets que li puguin correspondre a l'herència del descendent en contemplació d'una donació, atribució o compensació que l'ascendent o el seu hereu contractual li hagin fet en vida d'aquell.

La quota legitimària renunciada acreixerà l'herència.

En allò que no hagi estat convingut per les parts serà d'aplicació la regulació de la definició mallorquina, en la mesura que sigui compatible amb la funció i el significat usuals a Eivissa i Formentera.

Article 19è.- S'afegeix un Capítol V dins del Títol II del Llibre III, de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota la denominació "De les substitucions", que comprèn l'article 78, la redacció del qual és la següent:

CAPÍTOL V

De les substitucions.

Article 78.-

El disponent pot ordenar substitucions en tots els seus béns o en part d'aquests mitjançant qualsevol acte de liberalitat inter vivos o mortis causa.

Els fideïcomissos i les substitucions fideïcomissàries s'interpretaran d'acord amb la tradició jurídica insular.

Article 20è.- S'afegeix un Capítol VI dins del Títol II del Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota la denominació "De les llegendes", que comprèn els articles 79, 80, 81, 82 i 83, la redacció dels quals és com segueix:

CAPÍTOL VI

De les llegendes.

Article 79.-

Són llegendaris:

- A) Els fills i descendents per naturalesa, matrimonials i no matrimonial, i els adoptius.
- B) Els pares, per naturalesa i adopció.

La llegítima dels descendents és constituïda per la tercera part de l'haver hereditari si eren quatre o menys de quatre, i per la meitat de l'herència si excedien d'aquest nombre. Els fills es comptaran per caps, i els altres descendents per estirps. Les dues terceres parts o la meitat restants, segons els casos, seran de lliure disposició.

La llegítima dels pares es regirà pels articles 809 i paràgraf 1r del 810 del Codi civil, sempre que no contradiguin el que es preceptua en aquest Capítol.

Article 80.-

Per a determinar la llegítima individual entre diversos llegendaris, s'hi ha de comptar el que sigui hereu, així com també el que hagi renunciat o atorgat el finiment, el desheretat injustament i el declarat indigne de succeir al causant, sense perjudici dels drets dels fills o descendents del desheretat o indigne, d'acord amb els articles 761 i 857 del Codi civil.

Article 81.-

1.- L'hereu o successor contractual obligat al pagament de la llegítima podrà, sense intervenció dels llegendaris, acceptar l'herència, inscriure els béns rebuts als Registres públics i alienar-los o gravar-los per qualsevol títol; podrà, així mateix, pagar la llegítima en doblers, encara que no n'hi hagués a l'herència, tret de disposició en contra del testador o de l'instituent.

2.- L'obligat al pagament de la llegítima haurà de suportar l'afecció real llegendària sobre tots els béns que li hagin estat adjudicats per herència, donació o heretament.

3.- La llegítima acreditarà l'interès legal del seu import des de la mort del causant encara que el pagament s'efectuï en béns hereditaris.

En el llegat, assenyalament o assignació de cosa específica hereditària en concepte de llegítima o imputable a aquesta, el llegendari afavorit farà seus, en lloc dels interessos, els fruits o les rendes que la cosa produeixi a partir de la mort del causant.

Mentre el llegendari visqui a la casa i en companyia de l'hereu o de l'usufructuari universal de l'herència i a expenses d'aquests, la llegítima encara no satisfeta no acreditarà interessos.

4.- L'import de la llegítima, fixat el dia de la mort del causant, variarà segons les alteracions intrínseques del valor dels béns de l'herència fins al moment d'efectuar-se'n el pagament.

Article 82.-

1.- El dret del llegendari a una part del valor, que pot ser concretat en béns o en doblers de la manera assenyalada a l'article precedent, grava amb afecció real tots els béns de l'herència.

2.- Entre llegendaris, procedirà el dret de retracte, en cas de cessió del dret a la llegítima a un tercer que no ho sigui.

3.- El llegendari, pel simple fet de ser-ho, no té dret de retracte en el cas de venda per l'hereu dels béns hereditaris.

4.- El llegendari no pot exercitar les accions de petició i divisió d'herència.

Article 83.-

1.- La renúncia pura i simple de la llegítima, la desheretació justa i la declaració d'indignitat per a succeir extingeixen la llegítima individual. Els mateixos actes en relació amb l'únic o amb tots els llegendaris, l'extingeixen totalment. En tots aquests supòsits la llegítima acreixerà l'herència, sense perjudici de l'aplicació, si és el cas, dels articles 761 i 857 del Codi civil.

2.- L'acció per a exigir la llegítima prescriu als trenta anys a comptar des de la mort del causant.

Aquest termini no correrà respecte del legitimari mentre visqui a la casa i en companyia de l'hereu o de l'usufructuari universal de l'herència i a expenses d'aquests; però, si moria en aquesta situació havent transcorregut el temps de prescripció, aquesta operarà, sempre que no l'hagués reclamada judicialment o extrajudicialment i no l'hagués esmentada en el seu testament.

Article 21è.- S'afegeix un Capítol VII, dins del Títol II del Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota la denominació "De la successió ab intestato", que comprèn un únic article 84, la redacció del qual és la següent:

CAPÍTOL VII

De la successió ab intestato.

Article 84.-

La successió intestada a Eivissa i Formentera es regeix per les normes del Codi civil.

No obstant el disposat al paràgraf anterior, el cònjuge viudo adquirirà lliure de fiança, en la successió del consort difunt, l'usdefruit de la meitat de l'herència en concurrència amb descendents i de dues terceres parts de l'herència en concurrència amb ascendents.

Article 22è.- Es modifica el Títol III, del Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a comprendre un únic article 85, la redacció del qual és la següent:

Article 85.-

Podrà conferir-se per qualsevol títol el dret d'habitació consistent en el gaudi dels elements i les pertinences comuns de l'habitatge, i, en especial, d'una habitació independent que es tanqui amb clau. El gaudi de tots els elements esmentats i de l'habitació, tret que hi hagi estipulació expressa en contrari, es considerarà que ho és en la mesura suficient per atendre les necessitats del titular del dret, i el seu contingut comprendrà, a títol enunciatiu, tot el que es relaciona amb el porxo, cuina, pou de la casa i fruites fresques.

Article 23è.- S'afegeix un Títol IV al Llibre III de la Compilació del Dret Civil de Balears, sota l'epígraf "De les obligacions i els contractes", que comprèn un únic article 86, la redacció del qual és la següent:

TÍTOL IV

De les obligacions i els contractes.

Article 86.-

L'explotació a majoral, conveni agrícola entre parts pactat en qualsevol forma entre el propietari i el conrador o majoral, es regirà per allò que s'hi hagi convingut i per l'establert en aquesta Compilació. En defecte d'això, hom s'atindrà als usos i costums insulars.

Quan una de les parts vulgui procedir a la resolució del contracte, ha de donar a l'altra el desví a preavís, fefaentment amb dos testimonis, segons el costum. Per fer-ho té de temps fins a les vint-i-quatre hores del darrer dia de l'any en curs, i el conrador ha de deixar lliure i expedida la finca a les dotze hores del dia vint-i-quatre de juny de l'any següent.

Article 24è.- Es modifica la Disposició Final Segona de la Compilació del Dret Civil de Balears, que passa a tenir la redacció següent:

Segona.- Les remissions que fa aquesta Compilació a les disposicions del Codi civil s'entenen fetes a la redacció vigent a l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Article 25è.- S'afegeix una Disposició Final Tercera amb la redacció següent:

S'autoritza el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears a aprovar, mitjançant Decret Legislatiu, un Text Refòs de la Compilació del Dret Civil de les Illes Balears, en el termini de sis mesos.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Se suprimeix el Capítol V del Títol II del Llibre I, "De les Disposicions Comunes a la successió testada i intestada", que comprèn l'article 53 de la Llei 5/1961, de 19 d'abril, així com també la Disposició Addicional d'aquesta.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA PRIMERA

La preterició no intencional de fills o descendents, a què es refereix el paràgraf 2n de l'article 46 de la Compilació, sobrevinguda per aplicació de les normes constitucionals, no implica la nul·litat del testament atorgat amb anterioritat a aquesta Llei, i els preterits únicament tenen dret a reclamar-ne la llegítima.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA SEGONA

Les atribucions patrimonials en concepte de llegítima que per via de reserva o afecció s'hagin escripturat i inscrit en el Registre de la Propietat sense consentiment ni intervenció del legitimari, a l'empara del règim vigent anterior a la Compilació del 1961, podran cancel·lar-se a petició de persona interessada, sempre que hagin passat vint anys des de la seva constància registral.

Per tant ordén que tots els ciutadans guardin aquesta Llei i que els Tribunals i les autoritats als quals pertochi la facin guardar.

A Palma de Mallorca, a dia vint-i-vuit de juny de mil nou-cents noranta.

EL PRESIDENT

Signat: Gabriel Cañellas Fons.

— o —

(27)

4.- Anuncis**CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI**

Informació pública relació afectats expropiació forçosa urgent motivada per les obres Ariany-Santa Margalida.

Núm. 11167

En virtut de l'article 17 i següents de la Llei d'Expropiació Forçosa, adjunt remet relació d'afectats per l'expropiació amb motiu de les obres d'Ariany-

Santa Margalida, clau 2-CA-8919.0-MT, els qual tendran un termini de quinze dies a partir de la publicació d'aquest anunci en el BOCAIB, per a efectuar les alegacions que considerin pertinents, als sols efectes de la determinació de la titularitat.

(Vegeu-ne la relació a la versió en castellà).

A Palma de Mallorca, a catorze de juny de mil nou-cents noranta.

L'ENGINYER EN CAP

Signat: Juan Torres Llodrà.

— o —

(28)

Sección I.- COMUNIDAD AUTÓNOMA DE LAS ISLAS BALEARES**1.- Disposiciones generales****Presidencia del Gobierno**

Ley 8/1990, de día 28 de junio, sobre la Compilación del derecho civil de Baleares.

EL PRESIDENTE DE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE LAS ISLAS BALEARES

Sea notorio a todos los ciudadanos que el Parlamento de las Islas Baleares, ha aprobado y yo, en nombre del Rey y de acuerdo con lo que se establece en el artículo 27.2 del Estatuto de Autonomía tengo a bien promulgar la siguiente

LEY

LEY SOBRE LA COMPILACION DEL DERECHO CIVIL DE BALEARES**EXPOSICIÓN DE MOTIVOS**

Los principios en que se ha inspirado la Constitución española de finales de 1978 provocaron la inadaptación a ella de ciertas instituciones propias de nuestro Derecho civil. Para la actualización del mismo, por R.D. 1007/81, de 22 de mayo, se encomendó, en plena etapa preautonómica, al Consejo General Interinsular la puesta al día de la Comisión de Juristas de Baleares a que hacía referencia el R.D. 1196/77, de 23 de abril, en orden a la conservación, modificación y desarrollo del Derecho civil de las islas, de conformidad con lo prevenido en el artículo 149.1.8º del texto constitucional, siendo su competencia, mientras no se aprobase el Estatuto de Autonomía, la elaboración de los anteproyectos de interés sobre su Derecho civil foral o especial, para su elevación al Ministerio de Justicia, previa entrega formal al Consejo General Interinsular. En su única Disposición Transitoria el propio R.D. establecía que dicha Comisión de Juristas acomodaría su funcionamiento a las previsiones del Estatuto de Autonomía de Baleares, en el momento en que éste fuera aprobado.

Aprobado que fue este Estatuto, por la Ley Orgánica 2/1983, de 25 de febrero, y sin haber terminado la Comisión de Juristas su labor, el Consejo de Gobierno de la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares, en sesión celebrada el día 24 de noviembre de 1983, adoptó el acuerdo de ratificar el encargo encomendado a la repetida Comisión por el citado R.D. 1007/81 de elaboración de un anteproyecto de revisión de la Compilación de Derecho Civil Especial de Baleares de 19 de abril de 1961, para atender a la urgente necesidad de adaptación a la Constitución de ciertas instituciones